Årsberetning 2021

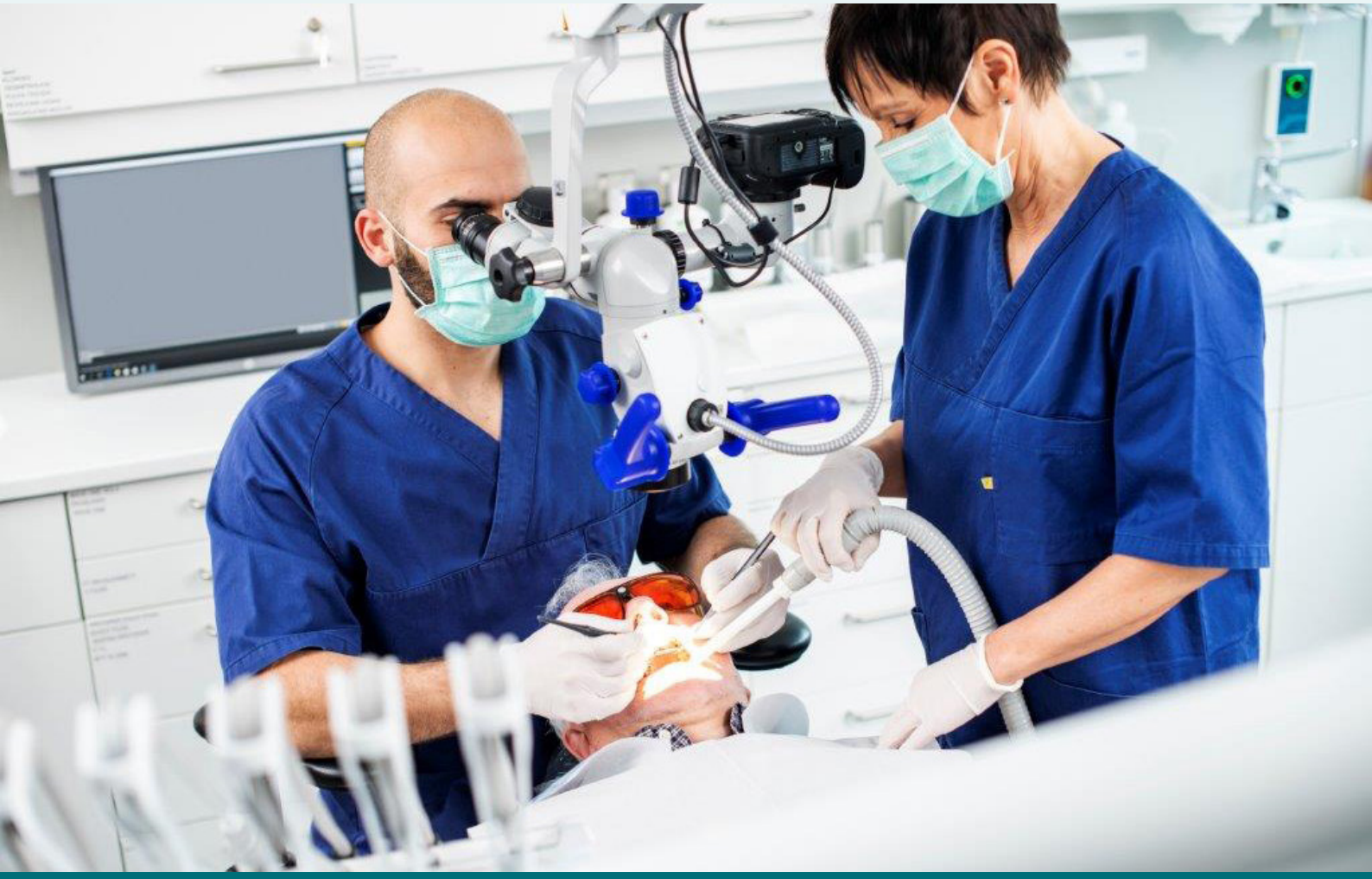

Ta vare på smilet

Tannhelsetjenestens **kompetansesenter** Rogaland

Innhold

Forord 4

Kompetansesenterets samfunnsoppdrag 5

Virksomheten 5

Historien 5

Organisering 5

Økonomi 6

Personell 6

Klinisk virksomhet 7

Tk(Rog) og Covid-19-situasjonen 7

Ansatte, årsverk og arbeidsforhold 8

Spesialistkandidater 8

Henvisninger 9

Kompetanse- og fagutvikling 10

Rådgivning, veiledning og fagstøtte 10

Kurs og foredrag arrangert av Tk(Rog) 10

Tverrfaglig spesialistgruppe 10

Hospitering 11

Prekvalifisering 11

Spesialistutdanning 12

TOO Tilrettelagt tannhelsetilbud til tortur- og overgrepsutsatte og personer med sterk angst for tannbehandling (odontofobi). 12

TMD (kjeveleddslidelser) 12

Tannbehandling i narkose 13

Forskning 14

Rekruttering 14

Ekstern finansiering: tildelinger, søknader og aktive prosjekter 15

Publisering og formidling 15

Populærvitenskapelig formidling 16

Konferansebidrag 16

Andre muntlige presentasjoner 16

Forskningssamarbeid og nettverk 17

En kort oversikt over de største prosjektene 18

Kontakt 21

Forord

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Rogaland sin årsmelding må sees i sammenheng med Tannhelse Rogalands årsmelding. Vi er gjensidig avhengige av hverandre. Vi lykkes sammen, og har felles utfordringer.

Tannhelsetjenestes kompetansesenter Rogaland gir befolkningen i Rogaland trygge og omsorgsfulle spesialisttannhelsetjenester. Vi ønsker å unngå overdiagnostikk og overbehandling og tilbyr nødvendig tannhelsehjelp.

Den offentlige tannhelsetjenesten har spesielt ansvar for å bedre den orale helsen i sårbare pasientgrupper. Forskning på denne pasientgruppen kommer hele befolkingen til gode.

Hele organisasjonen har kvalitet og pasientsikkerhet i fokus. Tannhelsetjenestens kompetansesenter Rogaland ønsker å bidra til å skape åpenhet omkring uønskede hendelser. Først når vi våger å snakke om feil og kvalitetsavvik er det mulig å gjøre noe med dem.

Kompetansesenterets samfunnsoppdrag

Stortinget har helt siden 2003 bevilget midler til etablering og oppbygging av regionale odontologiske kompetansesentre. Det finnes i dag fem odontologiske kompetansesentre i landet. De er lokalisert i Oslo, Bergen, Trondheim, Tromsø og Stavanger.

De regionale odontologiske kompetansesentrenes mål er å bygge opp et tannhelsefaglig kompetansemiljø i regionen. De skal sikrere befolkningen tverrfaglig spesialistbehandling og bidra til fagutvikling og forskning i hele tannhelsetjenesten.

De odontologiske kompetansesentrene hovedoppgaver er å:

- øke tilgjengeligheten til spesialisttannhelsetjenester
- bidra til fagutvikling og å tilby rådgivning og etterutdanning
- drive praksisnær forskning

Virksomheten

Tannhelsetjenenestens kompetansesenter Rogaland TkRogaland eies av Tannhelse Rogaland FKF. Tannhelse Rogaland FKF er et fylkeskommunalt foretak og i varetar fylkeskommunens ansvar for den offentlige tannhelsetjenesten.

Det er et nært og godt samarbeid mellom kompetansesenteret og Tannhelse Rogaland. Kompetansesenteret består av Stavanger spesialisttannklinikk, Haugesund spesialisttannklinikk, en forskningsavdeling, seks TOO-team og tre team som utfører tannbehandling i narkose på sykehusene.

Haugesund spesialisttannklinikk var innflyttingsklar i desember 2021. De første pasientene ble tatt imot helt på tampen av året. Tidligere har spesialistbehandlingen i Haugesund foregått på Haugesund tannklinikk.

Kompetansesenteret sikrer befolkningen spesialisttannhelsetjenester i hele regionen. Det mottar henvisninger fra offentlige og private tannklinikker og primær- og spesialisthelsetjenesten.

Rogaland har ikke tannlege- eller tannpleierutdanning. Universitetet og høyskolene i fylket har ikke et fagmiljø med tannhelsefaglig kompetanse. TkRogaland har derfor en svært viktig rolle i fagutvikling og kompetanseheving i regionen.

Forskningsavdelingen arbeider for en bedre oral helse for de sårbare pasientene. Avdelingen driver praksisnær forskning i samarbeid med andre fagmiljøer, både lokalt og nasjonalt. Det gir oral helseforskning i en region hvor dette tidligere har vært fraværende.

Alle disse faktorene bidrar til bedre tilgjengelighet og kvalitet, både i den offentlige og private tannhelsetjenesten.

Historien

Tannhelse Rogaland opprettet Rogaland spesialisttannklinikk i 2008, og har siden videreutviklet et fullverdig kompetansesenter, i kontinuerlig vekst og utvikling. Kompetansesenteret flyttet inn i nye lokaler i Hillevåg i 2016. Lokalene er alt blitt for små, og det er behov for utvidelse av både Stavanger spesialisttannklinikk og forskningsavdelingen. Høsten inngikk Tannhelse Rogaland avtale om å leie nye lokaler i etasjen under kompetansesentret i Hillevåg.

Organisering

Både Tannhelse Rogaland og Tannhelsetjenestens komtansesenter Rogaland har fått ny lederstruktur i 2021.

Fylkestannhelsesjefen er øverste ansvarlig for Tannhelsetjenestens kompetansesenter Rogaland. Leder av TkRogaland har det daglige lederansvaret og sitter i fylkestannhelsesjefens ledergruppe. Forskningsavdelingen ledes av forskingsleder. Det er ansatt en koordinator for TOO-teamene og klinikkledere på Haugesund spesialisttannklinikk og Stavanger spesialisttannklinikk i 2021. Disse lederne utgjør kompetansesenterets ledergruppe. Mellomlederne har ulik stillingsprosent knyttet til ledelse og varierende grad av personal-, fag- og økonomiansvar.

Økonomi

Kompetansesenteret får sine inntekter fra Helsedirektoratets tilskuddsordning, Etablering og drift av regionale odontologiske kompetansesentre, overføringer fra Tannhelse Rogaland, pasientinntekter og noe ekstern finansiering. I 2021 var det et mindreforbruk på statlige midler fra Helsedirektoratet på ca. Kr. 70 000,-

Personell

TkRogaland har god bemanning. Det er lav turnover og ingen vakante stillinger.

Det har blitt ansatte fire nye tannlegespesialister i 2021. Tre av dem er tidligere ansatte som er ferdige spesialister, og en oralkirurg er ansatt i en nyopprettet stilling. Nye tannlegestillinger fører til økt behov for hjelpepersonell. Det er ansatt en ny tannpleier i 2021 og flere nye tannhelsesekretærer. Det har vært utfordrende å rekruttere til ledige tannhelsesekretærstillinger i 2021. Det er også i denne yrkesgruppen det er høyest turnoverintensjon og flere oppgir at de vurdere på å begynne i privat tannhelsetjeneste. Årsakene til dette er bedre betingelser og da først og fremst lønn.

Stillingstype	Antall
Forskningsansatte	19 personer i ulike stillingsbrøker
Tannlegespesialister	18
Eksterne tannlegespesialister	3
Tannpleiere	2
Tannhelsesekretærer	20
Psykologer	3 personer i ulike stillingsbrøker
Resepsjonist	2
Administrasjon og støttepersonell	1
Ledelse	4 personer i ulike stillingsbrøker

Noen tannlegespesialister er både ansatt i forskningsavdelinger og på spesialistklinikkene. Klinikklederne er også tannlegespesialister ansatt i kliniske stillinger.

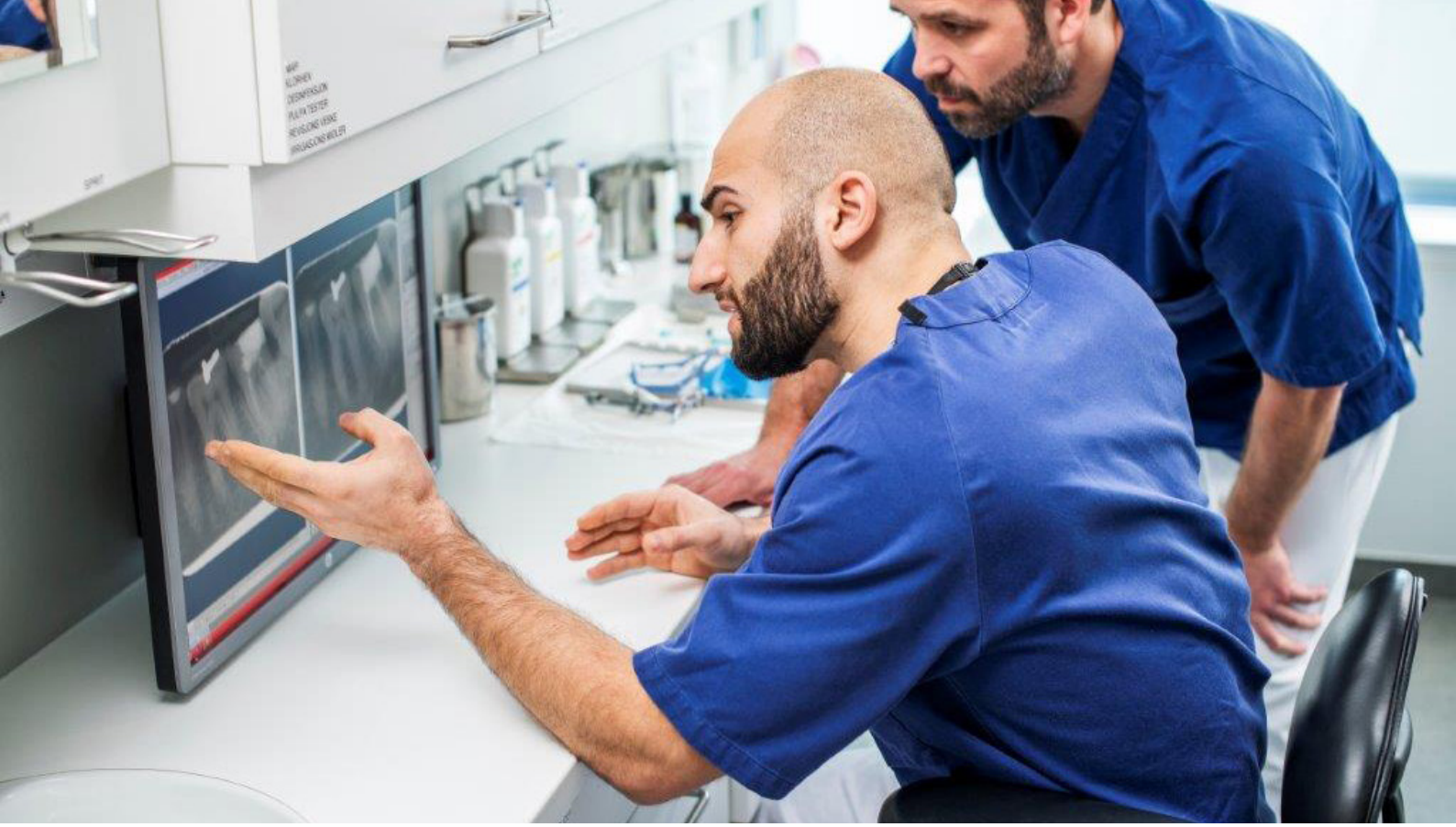

Klinisk virksomhet

TkRogaland og Covid-19-situasjonen

Covid-19-pandemien har ført til store endringer i den vanlige driften på kompetansesentret. Den har påvirket driften både i 2020 og 2021. Heldigvis har det ikke vært nødvendig å stenge tannklinikkene helt i 2021, men det har i perioder vært redusert drift. Nedstengningen i 2020 og smittevernstiltakene 2020 og 2021 har redusert effektiviteten og ført til forsinkelser i pasientbehandlingen.

Det har vært flere kansellerte timeavtaler enn normalt. Medarbeidere har i forkant av hver timeavtale, kartlagt smittesituasjonen på telefon. Dette har vært tidkrevende.

Utstrakt bruk av smittevernutstyr har vært utfordrende i kommunikasjon med små barn, psykisk utviklingshemmede og andre sårbare pasienter med svekkede kognitive evner.

De ansatte på forskningsavdelingen har vært på hjemmekontor i lengre perioder i 2021. Det har påvirket deres mulighet for sosial kontakt og samarbeid med kollegaene. I tillegg er flere forskningsprosjekt påvirket ved at datainnsamlinger er blitt utsatt, eller tilpasninger er blitt gjort.

Forsinkelsene i pasientbehandlingen, både i allmenntannhelsetjenesten og i spesialistbehandling har gjort at Tannhelse Rogaland har valgt å prioritere pasientbehandlingen i hele 2021. Det har derfor blitt arrangert få kurs/webinar i regi av kompetansesenteret i år.

I perioder med stor smittespredning har det vært nødvendig å redusere antall sosiale kontakter. Det vært mindre mulighet for hospitering, prekvalifisering og kurs i 2021. Medarbeidere har deltatt på digitale kurs hele året. Mot slutten av året har det også vært flere muligheter for å delta fysisk på kurs arrangert av tannlege og tannpleierforeningen.

Ansatte, årsverk og arbeidsforhold

Det finnes syv ulike odontologiske spesialiteter. Alle syv er representert både på Haugesund spesialisttannklinikk og Stavanger spesialisttannklikk. De fleste medarbeiderne er ansatte i faste stillinger, men det er også tre tannlegespesialister som etter eget ønske er ansatt i små midlertidige engasjement. Det er fire tannleger fra allmenntannhelsetjenesten som deltar i oral kirurgisk- og TMD behandling på Stavanger spesialisttannklinikk.

Antall personer pr 31.12.2021						
Fagområde	**Stavanger**		**Haugesund**		**Totalt**	
	Person	**Årsverk**	**Person**	**Årsverk**	**Person**	**%**
Endodonti (rotfylling)	2	200*	1	100*	3	300
Oral kirurgi	2	110	1	100	2	140
Oral protetikk (rehabilitering)	3	180	1	100	4	280
Pedodonti (barnetannpleie)	2	200	1	100	3	380
Kjeveortopedi (tannregulering)	2	200*	1	100*	1	100
Kjeve- og ansiktsradiologi (røntgen)	1	40			1	40
Periodonti (tannkjøttsbehandling)	1	7	1	50	1	57
Tannpleier	2	160	-	-	2	160
Tannleger	4	40	-	-	4	40
Totalt	19	1117	6	550	25	1667

**Helt eller delvis i foreldrepermisjon.*

Spesialistkandidater

Tannhelse Rogaland opprettet i 2012 et utdanningsfond. Det finansierer lønn til spesialistkandidater under utdanning. Spesialistkandidatene tilbys 70 % lønn under utdanning mot bindingstid. Det er et viktig rekrutteringstiltak både for allmenne tannleger og tannlegespesialister. To kjeveortopeder og en periodontist var ferdige med spesialistutdannelsen sin i 2021. Det er for tiden en tannlege i Tannhelse Rogaland som er under spesialistutdanning. To tannleger har vært i prekvalifiseringsprogram i 2021.

Fagområde	**Ferdig 2021**	**Ferdig 2022**
Kjeveortopedi (tannregulering)	2	-
Periodonti (tannkjøttsbehandling)	1	1
Totalt	3	1

Henvisninger

Både Haugesund spesialisttannklinikk og Stavanger spesialisttannklinikk tar imot henvisninger fra privat og offentlig tannhelsetjeneste. Det er gledelig å se at vi stadige mottar flere henvisninger fra primær- og spesialisthelsetjenesten for øvrig. Det kan tyde på odontologien er i ferd med å integreres bedre i medisinen.

Det er inngått avtale med Vestland fylkeskommune om at prioriterte pasienter i Sør-Hordaland tilbys spesialisttannlegetjenester i Haugesund. Tannhelsetjenesten i Agder henviser barn bosatt nordvest i fylket til pedodontistene på Stavanger spesialisttannklinikk.

Antall henvisninger			
Fagområde	**Stavanger**	**Haugesund**	**Totalt**
Endodonti (rotfylling)	822	446	1268
Oral kirurgi	873	478	1351
Oral protetikk (rehabilitering)	501	138	639
Pedodonti (barnetannpleie)	443	283	726
Kjeveortopedi (tannregulering)	125	-	125
Kjeve- og ansiktsradiologi (røntgen)	270	-	270
Periodonti (tannkjøttsbehandling)	89	-	89
Totalt	3123	1345	4468

Kompetanse- og fagutvikling

Rådgivning, veiledning og fagstøtte

Tannlegespesialistene har deler av arbeidstiden sin avsatt til fagstøtte. De gir råd og veiledning til kollegaer i offentlig og privat tannhelsetjeneste. Allmenntannlegene henviser pasienter eller tar kontakt med spesialistene for veiledning.

Kurs og foredrag arrangert av TkRogaland

Kompetansesenteret har de siste årene arrangert flere klinisk rettede kurs og forskningsseminar. Både den offentlige og private tannhelsetjenesten inviteres til å delta. koronapandemien i 2020 og 2021 har ført til at det ble avholdt kun et begrenset antall kurs og seminarer i 2021.

Seminar og kurs i regi av Kompetansesenteret

- Andrzej Adam Pawlowski spesialist i pedodonti - kurs om Barnehuset og deres arbeid for Nord-Jæren og Ryfylke tannhelsedistrikt. Februar 2021.
- Andrzej Adam Pawlowski spesialist i pedodonti- foredrag for politiet ved Barnehuset. Februar 2021.
- Ingvild Dommersnes, leder- Rutiner ved barnemishandling og omsorgssvikt Stavanger, digital opplæring for Sandnes og Nord-Jæren og Ryfylke tannhelsedistrikt. Vår 2021.
- Fahri Demirbas spesialist i periodonti- Ny perioklassifikasjon og oppbygging av den. Distriktsmøte, Stavanger tannhelsedistrikt. April 2021.
- Afif Tabbara spesialist i endodonti - Akutt behandling-digital opplæring distriktsmøte Stavanger tannhelsedistrikt. Mai 2021.
- Elisabeth Samuelsen spesialist i endodonti- Fra filing til fylling. Distriktsmøte Sør-Jæren tannhelsedistrikt. Mai 2021
- Elisabeth Samuelsen spesialist i endodonti- Endodonti fra A til Å» To dagers kurs i endodonti for privat praktiserende og offentlige tannleger. September 2021.
- Ingrid Gramstad Skeie spesialist i kjeveortopedi- presentasjon av spesialistoppgave for tannlegene i Stavanger tannhelsedistrikt. November 2021.
- Margrethe Vika, psykolog og Mariann Christiansen, tannlege-Tilrettelagt tannbehandling for pasienter utsatt for tortur, overgrep eller med odontofobi. Oktober 2021.
- Elisabeth Samuelsen spesialist i endodonti- Fra filing til fylling, Distriktsmøte Stavanger tannhelsedistrikt. November 2021.
- Mats Säll, spesialist i kjeve- og ansiktsradiologi, Radiologi, CBCT-opplæring på Haugesund spesialisttannklinikk. Desember 2021.
- Fahri Demirbas, spesialist i periodonti- Ny perioklassifisering og oppbygging av den. Distriktsmøte på kompetansesentret. Desember 2021.
- Erik Klepsland Maudland spesialist i periodonti- Hvordan går det med implantatene? Distriktsmøte Nord-Rogaland Desember 2021.

Tverrfaglig spesialistgruppe

Tverrfaglig spesialistgruppe er en behandlingsplanleggingsgruppe, som består av tannleger, spesialister innen pedodonti, kjeveortopedi, oral kirurgi og oral protetikk. Kompetanse i radiologi, endodonti og periodonti kan innhentes umiddelbart ved behov. Alle spesialistene er ansatt på Stavanger spesialisttannklinikk, bortsett fra en ekstern spesialist i kjeveortopedi, som er privat praktiserende i Bergen. Gruppen ledes av en spesialist i pedodonti som forbereder kasusene, koordinerer behandling og skriver epikriser. Pasienter med behov for tverrfaglig utredning og behandlingsplanlegging kan henvises til gruppen. Flere av pasientkasusene har kompliserte medisinske og odontologiske utfordringer. Det er ofte nødvendig å samarbeide med Stavanger Universitetssjukehus og TAKO-senteret om disse pasientene. TAKO-senteret er et nasjonalt kompetansesenter for oral helse ved sjeldne diagnoser. Den tverrfaglige spesialistgruppen hadde åtte møte og behandlet 24 kompliserte pasientkasus i 2021.

Hospitering

Hospitering innebærer at hospitanten (spesialist, allmenntannlege, tannpleiere eller tannhelsesekretærer) er til stede og får opplæring under spesialistbehandling. Både ansatte i offentlig og privat tannhelsetjeneste er velkomne til å hospitere på Haugesund spesialisttannklinikk og Stavanger spesialisttannklinikk. Noen ganger behandles pasienten av allmenntannlegen under veiledning av spesialisten, andre ganger er det spesialisten som behandler pasienten med deltagelse av allmenntannlegen. Det gis også mulighet for at hospitanten tar med egne pasienter som behandles under veiledning av spesialister. Klinisk trening er nødvendig for å tilegne seg praktiske ferdigheter.

Noen tannlegespesialister tilbyr opplæring på allmenntannlegenes hjemmeklinikk. Da behandler allmenntannlegen(e) pasientene under veiledning av tannlegespesialist.

På grunn av pandemien har det vært store begrensninger på muligheten til å gjennomføre hospitering i 2021. Kompetansesenteret hadde totalt 6 tannleger i hospitering i til sammen 8,2 dager.

Prekvalifisering

Prekvalifisering er mer systematisk og langvarig hospitering. Hensikten med prekvalifisering er å styrke opptaksmuligheten til spesialistutdanningen. Det forventes at tannlegen under prekvalifiseringsperioden bygger opp en mappe med egne kasus behandlet under veiledning. Det anbefales også at man deltar i et forskningsprosjekt. Det har vært to kandidater som har fått prekvalifisering i 2021.

Spesialistutdanning

Kompetansesenteret har ikke hatt noen spesialistkandidat i praksis i 2021.

TOO Tilrettelagt tannhelsetilbud til tortur- og overgrepsutsatte og personer med sterk angst for tannbehandling (odontofobi)

Fylkeskommunene har fått i oppdrag av Helsedirektoratet å gi et tilrettelagt tannbehandlingstilbud til torturoverlevere, overgrepsutsatte og personer med sterk tannbehandlingsangst. Tannhelsetjenestens kompetansesentre har en sentral faglig rolle, og har egne behandlerteam som tilbyr angstreduserende behandling.

Behandlingen består av to faser. Først behandling av angstlidelser og deretter oral rehabilitering.

Tverrfaglige behandlerteam består av psykolog, tannlege og annet tannhelsepersonell og behandler først angstlidelsen. Tannhelse Rogaland har opprettet seks tverrfaglige team. Teamene er lokalisert i Haugesund, Stavanger og på Nærbø.

Rehabilitering av pasientene som er ferdigbehandlet i tverrfaglige behandlerteam, blir utført i egen organisasjon eller hos privatpraktiserende tannleger. Det er utstrakt bruk av narkosetjenester i denne gruppen, og mange har omfattende rehabiliteringsbehov og spesialisttannhelsetjenester er ofte nødvendig.

Både den psykologiske behandlingen og tannbehandlingen i etterkant er gratis for pasientene. Det er lange ventelister for å motta behandling.

PriceWaterhouseCoopers AS (PwC) har på oppdrag fra Helsedirektoratet gjennomført en evaluering av TOO-tilbudet nasjonalt i 2021.

Det overordnede målet med evalueringen var å undersøke i hvilken grad fylkeskommunene har lykkes med å gi et tilrettelagt tannhelsetilbud til tortur- og overgrepsutsatte og personer med sterk angst for tannbehandling (odontofobi).

Resultatene fra evalueringen viser at det er viktig tilbud for personene i målgruppene. Behandlingen gir pasientene bedre tannhelse, hjelper dem med å mestre utfordringene de har med å gå til tannlegen og har positive ringvirkninger til andre deler av livet.

Det er imidlertid opparbeidet lite kunnskap om den langsiktige effekten av tilbudet. Det har ikke vært gjennomført vitenskapelige studier som forsøker å avdekke kausale effekter av tilbudet.

Enkelte forhold ved TOO-tilbudet gjør at det ikke fremstår optimalt innrettet.

1. Inklusjonskriteriene er vide. Det innebærer at mange personer i målgruppene kvalifiserer til tilbudet, og få avvises.

2. Det er indikasjoner på at TOO-tilbudet er underfinansiert. Kostnadene til behandling har vist seg å være betydelig høyere enn det som ble lagt til grunn da tilskuddsordningen ble etablert.

Utfordringer med å rekruttere fagpersonell vanskeliggjør dimensjoneringen av tilbudet. Det rapporteres særskilt om vanskeligheter med å rekruttere psykologer til tverrfaglige team.

Det jobbes både nasjonalt og lokalt for å bedre disse forholdene.

TMD (kjeveleddslidelser)

Temporomandibulær dysfunksjon (TMD) er en fellesbetegnelse for langvarig smerte knyttet til tyggemuskulatur og/eller kjeveledd med omliggende strukturer. Helsedirektoratet har laget nasjonal faglig retningslinje for tverrfaglig behandling av TMD. Tannhelse Rogaland etablerte i 2017 et pilotprosjekt for å implementere retningslinjen for tverrfaglig TMD-behandling. Pilotprosjektet er delvis finansiert av Helsedirektoratet og er det første i sitt slag utenfor universitetsmiljøet.

Pasienter med vedvarende TMD-symptomer får tverrfaglig utredning og behandling hos spesialist i oral protetikk bittfunksjon, allmenntannlege, psykolog og fysioterapeut. Ved behov involveres også oralkirurg og radiolog. Det brukes en standardisert behandlingsmetodikk som tilrettelegger for forskning.

I 2021 har i overkant av 100 pasienter fått utreding og behandling i TMD-teamet. De fleste pasientene henvises fra primær- og spesialisthelsetjenesten.

Tannbehandling i narkose

Tannhelse Rogaland gir tilbud om tannbehandling i narkose (generell anestesi) til pasienter som ikke mestrer ordinær tannbehandling. Vi har tilbud om tannbehandling i narkose på Haugesund sjukehus og Stavanger universitetssjukehus (SUS) og begge spesialisttannklinikkene. Det er særlig yngre barn, psykisk utviklingshemmede og TOO-pasienter som har behov for tannbehandling i narkose.

I alt ble det gjennomført 446 tannbehandlinger i narkose i 2021. For 224 pasienter var ventetiden under tre måneder, og for 222 pasienter mer enn tre måneder. Det gjøres kontinuerlig individuelle vurderinger slik at småbarn og de pasientene med størst behov tas inn raskere. Vanligvis er det lenger ventetid på tannbehandling i narkose på sykehusene enn på spesialistklinikkene. Det henger sammen med tilgangen på anestesipersonell og operasjonsstuer. Pasienter med generelle helseutfordringer kan ofte kun få narkose på sykehus.

	Antall som har ventet over 3. mnd	Antall som har ventet under 3. mnd.
Helse Fonna	20	16
SUS	96	64
Haugesund spesialisttannklinikk	16	85
Stavanger spesialisttannklinikk	90	59
Totalt	**222**	**224**

Forskning

Det ble i 2017 ble det utviklet en forsknings- og innovasjonsstrategi for kompetansesenteret, som et styringsdokument for satsingen i forskningsavdelingen. Tre områder trekkes frem som hovedområder for perioden, rekruttering, publisering og formidling og ekstern finansiering. 2022 ble dessverre nok et år preget av korona-restriksjoner, som også har preget forskningsaktiviteten på kompetansesenteret. Dette har hovedsakelig påvirket datainnsamling i pågående prosjekter, og flere prosjekter har blitt satt på vent grunnet restriksjoner.

Rekruttering

Forskningsavdelingen har ekspandert betydelig i perioden 2018-2021, og det ble i 2021 gjennomført 9,3 årsverk i forskningsavdelingen fordelt på 19 personer. Til sammenligning ble det i 2017 gjennomført 2,0 forskningsårsverk. Forskningsavdelingen besto i 2021 av en tverrfaglig forskningsgruppe med kompetanse innen odontologi, psykologi, ernæringsfysiologi, helse og medisin, cellebiologi og samfunnsøkonomi. Avdelingen har videre en stor bredde i forskningskompetanse, og inkluderer forskere med professorkompetanse eller doktorgrad, studenter og tannhelsepersonell.

Antall forskningsmedarbeidere tilsatt i 2021	Antall medarbeidere	Antall gjennomførte årsverk
Forsker med professorkompetanse	1	1,0
Forskere med doktorgrad	6	4,8
Tannlegespesialister	4	0,7
Forskningsmedarbeider med odontologisk bakgrunn	11	3,7
Studenter*	5	2,5
Totalt**	**19**	**9,3**

**Oversikten inkluderer kun studentene som har ansettelsesforhold ved TkRogaland.*

***Noen ansatte inngår i flere kategorier. Derfor er totalt gjennomførte årsverk mindre enn summen av postene i kolonnen.*

Ekstern finansiering: tildelinger, søknader og aktive prosjekter

Det ble i 2021 sendt to søknader om midler til hovedprosjekt, og prosjektet SmartJournal for oral helse i sykehjem ble nylig tildelt 3 millioner kroner fra Regionale forskningsfond Rogaland. TkRogland har tidligere fått innvilget tre søknader om forskingsmidler, hvorav to av prosjektene er avsluttet. Nettverket GERONETT, som er et forskningsnettverk innen gerodontologi (eldres orale helse), er et samarbeid mellom alle de regionale kompetansesentrene. Det ble innvilget 825.000 kr. fra Forskningsrådets HELSEVEL-program for aktivitet i 2018-2021, og nettverket er forlenget ut 2022 grunnet Covid-19.

Publisering og formidling

Vitenskapelige artikler (Ansatte ved TkRogland er markert med fet skrift)

1. **MS Hauge,** Stora B, Vassend O, Hoffart A og Willumsen T, Treatment of dental anxiety in primary dental care: An RCT comparing Dentist-Administered Cognitive Behavioural Therapy (D-CBT) to a Four Habits/Midazolam-treatment approach, European Journal of Oral Sciences, 2021.

2. **Evensen KB, Næss, L** og **Bull VH,** Improving oral health of prison inmates, International journal of prisoner health, 2021.

3. **Bryne E, Evensen KB, Hean S** og **Bull VH,** More than just a dental practitioner: A realist evaluation of a dental anxiety service in Norway, European Journal of Oral Sciences, 2021.

4. **Melbye EL,** Hausken-Sutter SE, Lien N og Bjelland M, Adolescent vegetable consumption: the role of socioemotional family characteristics, Public Health Nutrition, 2021.

5. **Neupane SP,** Psychoneuroimmunology: The new frontier in suicide research, Brain, Behavior, & Immunity – Health, 2021.

6. **MS Hauge,** Stora B og Willumsen T, Dentist-administered CBT-treatment for dental anxiety, Bokkapittel i Oral Health Psychology: Psychological Aspects Related to Dentistry, Springer forlag, i print 2021.

7. Willumsen T, Myran L, **Hauge MS,** Stora B Psychological Management of Dental Anxiety, Bokkapittel i Oral Health Psychology: Psychological Aspects Related to Dentistry, Springer forlag, i print 2021.

8. **Bryne E,** Hean SCPD, **Evensen KB** og **Bull VH,** Seeing the person before the teeth: A realist evaluation of a dental anxiety service in Norway, akseptert for publisering i European Journal of Oral Science.

9. **Evensen KB** og **Bull VH,** Oral health in prison: an integrative review, akseptert for publisering i International Journal of Prisoner Health.

10. **Bryne E,** Hean SCPD, **Evensen KB** og **Bull VH,** Exploring the contexts, mechanisms and outcomes of a dental anxiety service in Norway: A realist evaluation, til annengangs-vurdering i internasjonalt vitenskapelig tidsskrift.

11. **Neupane SP, Virtej A, Myhren LE** og **Bull VH,** Biomarkers common for inflammatory periodontal disease and depression: A systematic review, til annengangsvurdering i internasjonalt tidsskrift.

12. **Bull VH** og **Melbye EL,** Knowledge about caries and erosive tooth wear is confused among Norwegian high school students, til annengangsvurdering i internasjonalt tidsskrift.

13. **Melbye, EL.** Dimensional structure of the Oral Health Impact Profile-14 in home-dwelling Norwegians aged 70+, til vurdering i internasjonalt tidsskrift.

14. **Evensen, KB,** The value of proximity on information sharing in institutional food service. A study on health personnel's perceptions of proximity and information sharing with kitchen personnel. til vurdering i internasjonalt vitenskapelig tidsskrift.

15. **MS Hauge,** Stora B og Willumsen T, Can dental anxiety be treated safely in primary dental care, ferdig manuscript.

Populærvitenskapelig formidling

(Ansatte ved TkRogland er markert med fet skrift)

- **Bryne E,** Tannlegen, den nye Terapeuten?, Kronikk i Dagens Medisin, jan. 2021.
- Steinum C, Bains MK, Kolberg M & **Melbye EL,** Munnhelse hos syke og pleietrengende er et neglisjert område. Kronikk i Adresseavisen. Mars 2021.
- **Bull VH,** Hadler-Olsen E, Bergreen E, Feuerherm AJ og Ansteinsson VE, De odontologiske kompetansesentrene satser på forskning på sårbare grupper for å redusere ulikheter i oral helse", Kronikk i Tannlege tidene, sept. 2021.
- **Melbye EL**, Måling av livskvalitet og andre abstrakte fenomener. Fagartikkel i Norsk Tidsskrift for Ernæring. No. 3, 2021.
- **Evensen KB,** Munnen er også en del av kroppen!, Syd-Vesten, medlemsblad for Rogaland legeforening, okt. 2021.
- **Evensen KB** og **Bull VH,** Vær så god neste – hvis vi har nok tid og ledig kapasitet Kronikk i Tidsskrift for velferdsforskning, des. 2021.
- **Hauge MS,** Willumsen T, Storå B, Lindre, ikke skape angst. Kronikk i Dagens Medisin, des. 2021.

Konferansebidrag

- **Aardal V,** Tannbehandlingsangst og livskvalitet, NOFOBI (Norsk forening for Odontofobi) konferanse, feb. 2021.
- **Melbye EL,** Dimensional structure of the OHIP-14 in home-dwelling Norwegians aged 70+. Poster presentation. 2021 IADR/AADR/CADR General Session, juli 2021 (web conference).
- **Myhren L** og **Lee H,** Exploring patient's experiences with customized TMD treatment, Poster presentation. 2021 IADR/AADR/CADR General Session, juli 2021 (web conference).
- **Melbye EL,** Dimensional structure of the OHIP-14 in home-dwelling Norwegians aged 70+. Oral presentation på Geronett-konferanse, Bergen, nov. 2021.
- **Neupane SP,** Shared biomarkers in inflammatory periodontal disease and depression: a systematic review and meta analysis. Poster presentasjon på Psychoneuroimmunogy Research Society PNIRS annual conference, mai 2021.
- **Neupane SP,** Biomarkers common for inflammatory periodontal disease and depression: A systematic review. Poster presentasjon på 11th Mind Body interface International Symposium, okt. 2021.

Andre muntlige presentasjoner

- **Evensen KB,** Oral helse for innsatte i fengsel, Nysgjerrigper for KORFOR/KORUS, Helse Stavanger, jan. 2021.
- **Evensen KB**, Oral helse for innsatte i fengsel, Seminar for de regionale odontologiske kompetansesentrene, april 2021.
- Forskningsdag: Forskningsavdelingen presenterer sin forskning. Webinar med presentasjon av 8 av forskningsavdelings prosjekter (Tanntilvenning til barn med autismespekterforstyrrelser, **Pawlowski P, Schwob A** og **Myhren LE,** Tre prosjekter knyttet til TOO- (tortur, overgrep og odontofobi), **Bryne E, Hauge MS** og **Aardal V,** Oral helse for innsatte i fengsel, **Evensen KB,** SmartJournal for oral helse i sykehjem, **Melbye EL,** Evaluering av tverrfaglig behandlingstilbud mot kjeveleddslidelser, **Lee H** og **Myhren LE** og Integrated biomarker profiling and interaction with clinical parameters in smokers and non-smokers following periodontal therapy, **Knie L,** juni 2021.
- **Bryne E** og **Aardal V,** Meeting the fearful patient: tips for practice, Undervisning for tannlegestudenter ved Jagiellonian University Krakow, Polen, juni 2021.
- **Melbye EL,** SmartJournal for oral helse i sykehjem, webinar i Tannhelsetjenestens folkehelsenettverk, juni 2021.
- **Hauge MS,** undervisning for tannlegestudenter i D-CBT, UiO, høst 2021.
- **Myhren LE,** Hva synes TMD-pasientene om tverrfaglig behandling? En mixed-methods studie, webinar for de regionale odontologiske kompetansesentrene, sept. 2021.

- **Melbye EL**, SmartJournal for oral helse i sykehjem, Fagkonferanse Norsk Tannpleierforening. Lillehammer, okt. 2021.

- **Myhren LE,** Forskningsprosessen - fra ide til prosjekt, workshop for praksisnær forskning på TkRogaland, nov. 2021.

- **Mauland E,** Hvordan går det med implantatene, Distriktsmøte nord, Tannhelse Rogaland, des 2021.

Forskningssamarbeid og nettverk

Forskningsavdelingen samarbeider med praksisfeltet i Tannhelse Rogaland i en rekke forskjellige prosjekter. Dette inkluderer både kliniske prosjekter initiert av- og i samarbeid med spesialisttannklinikken, i intervensjoner for å teste nye tannhelsetjenester og i folkehelseprosjekter.

TkRogaland har samarbeid med en rekke universiteter og høyskoler, både knyttet til utdanninger og forskning. De ni studentene tilknyttet TkRogaland tar mastergrader, doktorgrader og spesialistutdanninger på fem forskjellige universitet og høyskoler.

TkRogaland er tilknyttet nettverksgruppen for forskning og innovasjon innen oral helse opprettet av Helse og omsorgsdepartementet. TkRogaland er også deltagere i et regionalt forskningsnettverk for oral helse for Vestlandet med Kompetansesenteret i Vestland, Universitetet i Bergen, tannhelsetjenesten i Vestland fylkeskommune.

Kompetansesenteret i Rogaland er også prosjektleder for forskningsnettverket GERONETT. Nettverket består av alle de seks regionale odontologiske kompetansesentrene, og i tillegg deltar medlemmer fra Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen, Universitetet i Stavanger og Humboldt-Universität i Berlin. I november arrangerte nettverket en konferanse i Bergen, med tittelen Betydning av oral helse for generell helse – og omvendt! Konferansen hadde innlegg fra en rekke nasjonale og internasjonalt anerkjente forskere på feltet, og over hundre deltakere deltok på konferansen.

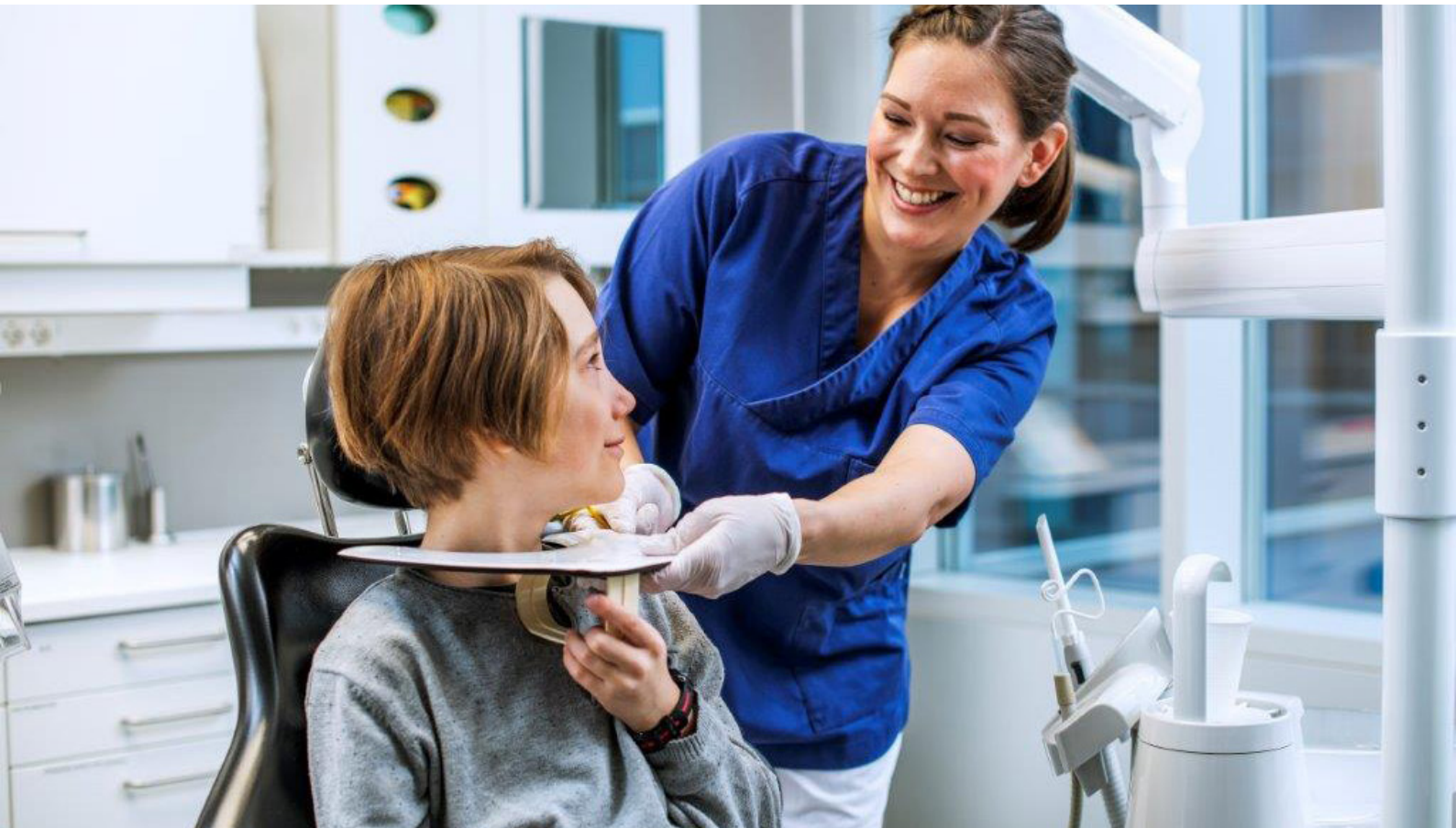

En kort oversikt over de største prosjektene

Exploring the context, mechanisms and outputs of a dental service for patients suffering from torture, abuse and/or dental phobia: a realist evaluation

I 2010 ble det tatt initiativ til å opprette et behandlingstilbud for pasienter som har vært tortur og overgrepsutsatte eller har odontofobi. Behandlingstilbudet heter TOO (forkortelse for tortur, overgrep og odontofobi) og består av tverrfaglige team med psykolog, tannlege, tannpleier og tannhelsesekretær. Fellesnevneren for TOO-pasienter er frykt for å motta ordinær tannbehandling. Den foretrukne behandlingsformen i TOO-tilbudet er kognitiv adferdsterapi, spesifikt in-vivo eksponeringsterapi i tannbehandlingssettingen. Sammensetningen av pasientgruppen er unik forTOO-tilbudet og det foreligger et kunnskapshull om tilbudet som gis, in-vivo eksponerings terapi med elementer av kognitiv adferdsterapi, har ønsket effekt. Med rammeverket Realist Evaluation har vi i dette prosjektet undersøkt virksomme faktorer i TOO-tilbudet, for hvem TOO-tilbudet fungerer for, hvordan og hvorfor.

Samarbeidspartnere: Institutt for sosialfag - UiS

Oral helse for innsatte i fengsel

Forskningsavdelingen gjennomfører i 2022 en stor studie på innsatte i fengsel sin orale helse. Studien er utviklet i samarbeid med KORFOR og Kriminalomsorgen, og alle innsatte i alle de fire fengslene i Rogaland vil bli invitert til å delta i studien. Studien vil kartlegge de innsattes orale helse og risikofaktorer som kan bidra til dårlig oral helse, som rusmisbruk, livsstilsfaktorer (ernæring, bruk av tobakk, etc) og tannbehandlingsangst, samt kartlegge konsekvenser av oral helse. I tillegg vil effekten av en intervensjon basert på Motiverende Intervju testes. Det finnes svært få studier på innsattes orale helse, og denne studien vil bidra til økt kunnskap om dette og tilhørende risikofaktorer, hvordan helseinformasjon bør tilpasses denne gruppen, samt gi ny kunnskap om mulige måter å bedre deres orale helse på.

Samarbeidspartnere: Regionalt kompetansesenter for rusmiddelforskning i Helse Vest (KORFOR), Kriminalomsorgen, Sandeid-, Haugesund-, Stavanger-, og Åna fengsel, Helse Fonna, Kompetansesenter Rus-region vest Stavanger (KoRus), Institutt for klinisk odontologi - UiT

SmartJournal for oral helse i sykehjem

SmartJournal er et digitalt verktøy som har som formål å bedre den orale helsen blant eldre på sykehjem. Verktøyet, som er utviklet av forskere ved TkRogaland i samarbeid med praksisfeltet og innovative forsknings- og utviklingsmiljøer, skal bistå pleiepersonell med å ivareta sykehjemsbeboeres lovfestede rett til god munnhygiene og nødvendig tannbehandling (jf. Kvalitetsforskrift for helse og omsorgstjenester, 2003). Utvikling av SmartJournal fikk forprosjektstøtte av Regionale forskningsfond - Vestlandet for perioden 2018-2019.

Høsten 2020 ble brukt til planlegging av en mulighetsstudie som ble gjennomført våren 2021. I denne studien så vi på hvordan SmartJournal ble tatt imot av helsepersonell på sykehjem. Tidlige analyser av data fra denne studien viser at appen ble svært godt mottatt. To vitenskapelige artikler fra mulighetsstudien er under arbeid. Prosjektgruppen jobber nå med videre utvikling av SmartJournal før igangsetting av en større studie hvor effekter ved bruk av verktøyet skal testes. Her vil vi undersøke om bruk av SmartJournal kan ha en positiv effekt på kunnskap, holdninger, motivasjon og atferd relatert til oral helse blant pleiepersonell i sykehjem og om dette kan medføre bedre oral helse hos beboerne. Effektstudien fikk nylig tildelt 3 mill. kr. fra Regionale forskningsfond – Rogaland.

Samarbeidspartnere: Det helsevitenskapelige fakultet - UiS, NETTOP - UiS, Fakultet for helse- og idrettsvitenskap - UiA, Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) i Rogaland, Norwegian Smart Care Cluster (NSCC).

Tannbehandlingsangst og livskvalitet

TOO-tjenesten tilbyr angstreduserende og tilrettelagt behandling til personer som har vært utsatt for tortur eller overgrep, og for de med odontofobi. Det finnes i dag lite kunnskap om denne heterogene pasientgruppen, deres livskvalitet og orale helse. Det er heller ikke klart om det er vesentlige forskjeller mellom de inkluderte gruppene.

Ved hjelp av en spørreundersøkelse undersøker vi i dette prosjektet hva som påvirker TOO-pasientenes orale helserelaterte livskvalitet, samt mulige ulikheter mellom de som har odontofobi og har vært utsatt for overgrep, og de som kun har odontofobi. Ved å analysere panoramarøntgen undersøker vi oral status hos pasienter i TOO som har mottatt tannbehandling i narkose ved Tannhelsetjenestens Kompetansesenter i Rogaland. Både de som har fått akuttbehandling,

og de som har fått behandling som en del av oral rehabilitering er inkludert i studien. Innsamling av panoramarøntgen er fullført, og analysering begynner i løpet av få uker. Innsamling av spørreundersøkelser og analysering av data foregår fortløpende, og to artikler er under produksjon. Prosjektet er finansiert av TkRogaland.

Samarbeidspartnere: Institutt for Klinisk Odontologi, UiO.

Effekten av tannlegeadministrert kognitiv atferdsterapi på tannbehandlingsangst hos voksne pasienter.

Flere studier viser redusert oral helse hos personer med tannbehandlingsangst sammenlignet med befolkningen ellers. Psykologiske intervensjoner, vanligvis i form av kognitiv atferdsterapi utført av psykologer, har vist seg å være nyttig i behandlingen av tannbehandlingsangst i en rekke studier. En effektiv behandlingsmetode designet for bruk av en vanlig tannlege vil kunne føre til at flere pasienter får hjelp med sin lidelse.

Denne studien utviklet og testet en slik metode (D-CBT). I en RCT sammenlignes den med tannbehandling under sedasjon kombinert med kommunikasjonsmetoden «4 gode vaner». Nivå av tannbehandlingsangst måles sammen med livskvalitet, oral helserelatert livskvalitet og evne til å motta tannbehandling. Målingene gjentas etter 1 og 3 år.

82 pasienter har fullført behandlingen. Inklusjonskriteriet var selvrapportert tannbehandlingsangst som hindret pasienten i å motta nødvendig tannbehandling og alder over 18 år. Førsteforfatter gjennomførte alle behandlinger i begge behandlingsgrupper. Manualer beskriver detaljert metodene og videoopptak ble gjort av alle behandlinger for å evaluere adherens til manualene.

Samarbeidspartner: Odontologisk Fakultet - UiO

«Hvordan går det med tannimplantatene»

Tannimplantatbehandling er en vanlig behandlingsform for å erstatte manglende tenner. Årlig settes det inn mellom 20-30.000 tannimplantater i Norge. Behandlingsmetoden er veldokumentert, men det finnes lite informasjon om hvordan det går med tannimplantater i en stor befolkning over lang tid. I dette prosjektet er hensikten å kartlegge pasienttilfredshet og komplikasjoner åtte år etter tannimplantatbehandling. Materialet består av pasienter som fikk HELFO-refusjon for tannimplantatbehandling i 2014, og med utgangspunkt i takstkoder brukt studeres to grupper; en populasjon som har mistet tenner på grunn av periodontitt, og en populasjon som mangler tenner som følge av andre årsaker. Et utvalg på totalt 3000 pasienter har fått invitasjon til å fylle ut et spørreskjema, som kartlegger pasienttilfredshet og oral helserelatert livskvalitet. Videre vil 300 pasienter bli invitert til klinisk undersøkelse for å evaluere funksjon og komplikasjoner etter behandlingen. Prosjektet vil øke kunnskapen om pasienttilfredshet, livskvalitet og komplikasjoner etter tannimplantatbehandling.

Samarbeidspartnere: Spesialisttannklinikken ved TkRogaland, Institutt for Klinisk Odontologi - UiO, Institutt for Klinisk Odontologi - UiB, TkNN og TkMidt

Evaluering av et tverrfaglig behandlingstilbud til pasienter med TMD-relaterte plager.

Ved TkRogaland har det siden 2017 pågått et prøveprosjekt rettet mot pasienter med TMD-relaterte plager. Pasientene får tilbud om behandling av et tverrfaglig behandlingsteam som inkluderer tannlege, fysioterapeut og psykolog.

I denne studien ønsker vi å undersøke pasientenes erfaringer med behandlingen og hva som var viktig for dem i forbindelse med behandlingen. Data har blitt samlet inn ved hjelp av spørreskjema og dybdeintervju. Studien vil bidra til kartlegging av en pasientgruppe det finnes lite informasjon om nasjonalt, samt gi økt kunnskap om utredning og behandling sett fra pasientens perspektiv. Dette vil kunne bidra til et mer målrettet behandlingstilbud til en pasientgruppe det erfaringsmessig er utfordrende å behandle. Datainnsamling er fullført og data analysert. Det arbeides nå med en vitenskapelig artikkel basert på resultatene som skal sendes inn for vurdering til internasjonalt tidsskrift.

Samarbeidspartnere: Spesialisttannklinikken ved TkRogaland

Persontilpasset tilvenning til tannundersøkelse for barn med autismespekterdiagnose (ASF)

Prosjektet tar sikte på å utvikle en protokoll for persontilpasset tilvenning til tannundersøkelse rettet mot barn med ASF. Vi har benyttet oss av teknikkene «tell-show-do» (fortelle hvorfor og hva man skal gjøre – vise hvordan man gjør det – utføre handling) og gradvis eksponering. I tillegg vil vi benytte virkemidler som utlån av utstyr, sosiale historier og små videoklipp av prosedyrene til forberedelser før undersøkelse og bildestøtte til de som trenger det under tannundersøkelsen. Prosjektet er et samarbeid med STOLT-avdelingen ved Eiganes barneskole, hvor miljøveiledere og lærere har medvirket i utvikling av sosiale historier og bildemateriell. De har også vært ansvarlige for forberedelsene som har foregått i skoletiden. Miljøveilederne og lærerne har i tillegg delt sine erfaringer i dybdeintervjuer.

Målet med prosjektet er å gi barna en bedre opplevelse av tannlegebesøket og undersøkelsen og å bedre samarbeidet mellom barnet og tannhelsepersonell. I tillegg ønsker vi at protokoller og verktøy som utvikles i løpet av prosjektet skal kunne komme til nytte for behandlere ved lokale tannklinikker. Gjennomføring av prosjektet har pågått våren og høsten 2021 og det arbeides nå med en vitenskapelig artikkel basert på resultatene.

Samarbeidspartnere: Spesialisttannklinikken ved TkRogaland og Eiganes barneskole

Kartlegging av diagnostiering og behandlingsvalg ved molar incisor hypomineralisering (MIH) – en retrospektiv studie

Ved TkRogaland får våre spesialister i pedodonti henvist mange barn med MIH-diagnose. Studier viser at det er usikkerhet blant tannhelsepersonell knyttet til diagnostisering og behandling av MIH. Som et ledd i kvalitetssikring av behandlingen gitt til barn med MIH, har vi utført en retrospektiv kartleggingsstudie av en gruppe MIH-pasienter. Vi har sett på data bl.a. knyttet til henvisningsgrunnlag, tidligere behandling, diagnostikk og behandlingsvalg ved kompetansesenteret og symptomtrykk. Vi ønsket å kartlegge pasientgruppen med tanke på diagnostikk, henvisning og mottatt behandling og se dette i lys av de nasjonale og internasjonale retningslinjene som foreligger. MIH er en kompleks diagnose som krever ulike behandlingsalternativer. Resultatene vil kunne gi behandlere et nyttig innblikk i hvilken behandling som er utført basert på symptomtrykk og diagnose og vil kunne belyse hvilke pasienter som kan behandles ved lokal tannklinikk og hvem som har behov for henvisning til spesialist.

Samarbeidspartnere: Spesialisttannklinikken ved TkRogaland

Kontakt

Ingvild Dommersnes, leder TkRogaland
Ingvild.dommersnes@throg.no

Vibeke Hervik Bull, forskningsleder TkRogaland
vibeke.bull@throg.no

Pernille Lysaker, Fylkestannhelsesjef
pernille.lysaker@throg.no

Telefon
51 50 68 10

Adresse
Torgveien 21 b, 4016 Stavanger

Internett
www.tkrogaland.no

E-post
Kompetansesenteret@throg.no

Tannhelsetjenestens
kompetansesenter
Rogaland

Tannhelse
Rogaland